

Samtalen munder ud i en kort runde om de nuværende muligheder for massekommunikationsundervisningen. Både Else Lützhøft og Ellen Krogh understreger, at de ydre rammer for undervisningen i det hele taget er med til at skabe en vis resignation omkring den faglige udvikling inden for fagene. Else Lützhøft udtrykker her skuffelse og bekymring over lærernes manglende indflydelsesmuligheder på eventuelle ændringer inden for fagene. Ingen (=ministeren) er interesseret i de forsøg, der rent faktisk foregår rundt på skolerne.

Men trods ydre og indre pres på dansklærerne syntes de at være interesseret i området massekommunikation, hvis man skal dømme ud fra den interesse, der, iflg. Ellen Krogh, er for Dansklærerforeningen og Direktoratets efteruddannelseskurser.

Elsebeth Korsgaard er adjunkt ved Viborg Forberedelseskursus.

Massemedieundervisning

-Om at give børnene et eftertænksomt sted at stå
i eller uden for danskfaget.....

ET INTERVIEW MED TORBEN BROSTRØM OG FRANDS MORTENSEN

Af Birgitte Tufte

I slutningen af 1983 fandt der i "Information" en polemik sted mellem Torben Brostrøm og Frands Mortensen, foranlediget af det foreløbige udkast til en ny undervisningsvejledning for faget dansk i folkeskolen.

Hvordan blev den omtalte undervisningsvejledning - Dansk 1984?

Skal undervisningen i massemedier indgå i dansk eller skal den have et selvstændigt mediefag?

Hvad med læreruddannelsen?

Hvilket værdigrundlag og dannelsesbegreb er der på spil?

Det er nogle af de emner, som i det følgende vil blive belyst i et interview med Torben Brostrøm og Frands Mortensen.

Dansk 84 - Chase Manhattan Bank's forlængede arm?

BT: "Frands, i den kronik, hvor du kritiserede de tanker, som Torben Brostrøm havde lagt frem offentligt vedr. undervisningsvejledningen i dansk antyder du, at man - hvis man ikke tager medieundervisningen alvorligt - udleverer børnenes bevidsthed til de multinationale mediekoncerner - og dermed "vil han (TB) rent faktisk - sammen med ministeren Bertel Haarder - blive Chase Manhattan Bank's bedste mand i Danmark".

Nu er Dansk 84 for længst kommet. Er din kritik blevet integreret, eller mener du stadig, at den ikke i tilstrækkelig grad inddrager massekommunikationsundervisningen, så den kommer til at gå de multinationale mediekoncerners ærinde?"

FM: "Sådan som Dansk 84 ser ud, mener jeg da nok, at den ser bedre ud end nogle af de udkast, som jeg og andre med stort besvær fik fingre i. Den er imidlertid ikke god nok på medieområdet, fordi den ikke tager den fulde konsekvens af, at børns medieforbrug er stort og bliver større i de kommende år.

Man sætter ikke op som mål, at så må børnene altså lære at omgås medierne såvel receptivt som produktivt.

Dansk 84 bruger meget mediemateriale, netop som materiale, som udgangspunkt for skriftlige arbejder, men som egentlig objekt er det meget nedtonet. Det er den ene ting. Den anden ting er, at massemedierne næsten udelukkende omtales som informative medier og ikke som medier, der også har en æstetisk, kunstnerisk side.

Dansk 84 mangler efter min opfattelse en forståelse af massemedierne som også værende vigtigt æstetiske kunstneriske medier og som vil give børnene hovedparten af deres kunstneriske oplevelser i fremtiden".

TB: "Jeg mener ikke, at Dansk 84 kun opfatter medier som sagprosa eller som noget rent informativt. De betragtes også som æstetiske og kunstneriske udtryk. Men i øvrigt er jeg ikke uenig med din beskrivelse af massemediernes placering i Dansk 84, og jeg mener ikke, at de skal have en anden plads end de har.

Vi er ikke blinde for, at børn i dag har en anderledes struktureret hverdag end tidligere, og at der er tale om en anden kultursituation, og vi bruger de indledende bemærkninger til at ridse det op - og placere danskfaget i forhold til det. Det er fuldstændig bevidst, at vi har satset på en fagbeskrivelse af dansk ud fra dets traditionelle grunddiscipliner, men hvis jeg skal se det fra din side, kan jeg godt se, at der er mangler, men set fra vores SKAL der være disse mangler i forhold til dette mægtige nye område".

FM: "Du mener altså, at der skal være et andet fag, for de skal da lære det for pokker...".

TB: "Det er et spørgsmål, i hvilket omfang de skal lære det for at kunne udholde - og have fornøjelse - af den tilværelse. Men jeg mener, at det er et stort spørgsmål, hvor det skal anbringes, om danskfaget alene skal styre den butik. Det indgår jo lige så vel i forbindelse med sprog, med geografi, med historie og med alle de andre fag. Der må det da glide ind. Jeg kan ikke se, hvorfor I er så forhippede på, at dansk skal skubbe sit centrale traditionelle område til side for at give plads for dette område".

FM: "Jeg foreslår ikke - og det er der heller ikke nogen af dem, jeg har arbejdet sammen med, der gør - at der skal skubbes noget til side af det, der normalt er danskfaget. Vi vil ikke ud i den polemik, der hedder enten massemedier eller litteratur. Vi holder fast i, at det er MEGET

vigtigt at lære begge dele. Når vi oprindeligt i udgangspunktet - eller nu kan jeg kun snakke for mig selv - når jeg oprindeligt ønskede det inden for danskfaget, er det, fordi danskfagets tekstanalytiske traditioner jo klart med stor fordel kan overføres til massemedierne, fordi det er de samme værdiforestillinger og de samme æstetiske oplevelser, som er på spil, hvadenten det nu drejer sig om fjernsyn eller det drejer sig om en bog. Derfor er der en enorm fordel ved, at det bliver dansklæreren, der går ind og tager det.

Det, som står tilbage, når I har taget den konsekvens, som I har - at litteraturen skal være det centrale og massekommunikationen skal nedprioriteres - er, at så kommer mange børn til at mangle det, for der er ikke andre steder, hvor de kommer til at lære det.

Det er den ene ting. De kommer også til at mangle et ordentligt kendskab til massemedierne i deres politiske funktion. Massemedierne - og især de elektroniske medier - er jo allerede i dag de stærkeste politiske instrumenter, man har. Aviserne er langt svagere.

Træningen i at skrive dansk stil er jo langt hen ad vejen en træning i, at børnene skal kunne fungere i en demokratisk proces! Hvis børnene ikke lærer at forstå og bruge medierne, kommer de til at stå svagt, og det er i den forbindelse, at bemærkningen om at udlevere dem til de multinationale koncerner skal ses. For DE kan, og de har ressourcer til det, og børnene giver vi altså ikke ressourcer til at lære det inden for skolesystemet".

TB: "Jeg er helt enig i synet på massemediernes kolossale magt, det er kun et spørgsmål om, hvor det skal anbringes i skolen, og hvilken status det skal have i skolen og i uddannelsen. Jeg må i hvert fald sige fra over for din påstand om, at Dansk 84 har nedprioriteret massemedierne.

Den har opprioriteret dem kraftigt i forhold til Dansk 76, så noget er der dog sket på de otte år. Der står langt mere om dem, end der har gjort nogensinde før, og der er flere ideer til at bruge dem.

Jeg var da egentlig glad, da du sagde, at der står temmelig meget om dem som udgangspunkt for skriftlige aktiviteter. Det er da et godt sted at arbejde med massemedier, for det er dér, de kommer under behandling og under samtale. Og som udgangspunkt for mundtlige arbejder af forskellige art.

Af gode grunde har massemediernes ikke kunnet få samme status på alle trin på linie med anden tekstlæsning, fordi faget må blive ved med at hedde dansk, hvis det skal eksistere, men de har trods alt fået en ganske stor placering".

Dansk - Tværfag - Mediefag?

FM: "Man kunne måske med en vis ret forlange, at man skulle udvide skoletiden. De børn, der går i skole i dag, har en tredjedel færre dansktimer, end jeg havde, da jeg gik i skole, og hvis der er pladsmangel inden for faget, og det er der, så må man jo stille krav om, at der kommer nogle flere timer. Børn skal gå noget længere i skole simpelthen.

Det er vigtigt, at man holder fast i de centrale dele med det sproglige, men de skal lære det andet inden for skolesystemet".

TB: "Det er jo stadig spørgsmålet, synes jeg. De skal lære at læse, de skal lære at tale sammen, at udtrykke sig, at skrive, at kunne høre på hinanden, og de skal kunne se og tage stilling til det, de ser.

Jeg er meget med på, at man burde gå noget mere i skole. Jeg tror, at man ville gøre de allerfleste børn en tjene-

ste ved at beskæftige sig fornuftigt og underholdende med dem, og DER kunne man jo udvide medieundervisningen".

TB: "Man kan ikke se billeder, hvis man ikke kan læse - du kan ikke forlange en kritisk stillingtagen til alt det der, hvis de ikke er gode til at læse".

FM: "Jeg ønsker ikke, at de ikke skal lære at læse. Hvis børnene ikke lærer at omgås massemedierne - også produktivt, så er der jo ikke andre end de professionelle til at bruge radio og fjernsyn - og så er det Chase Manhattan - for nu at bruge den polemik - der vinder!".

TB: "Det er jo under alle omstændigheder, for hele vores system er jo indspist med det det, og det er jo et spørgsmål om, hvor man lærer at gennemskue det bedst, om det er ved direkte konfrontation med massemedierne, eller om det er ved den kritik, som trives ved siden af.

Jeg ved godt, at bogproduktionen også er kapitalstyret, og at der ikke er noget uafhængigt dannelsesmarked overhovedet, men på den anden side mener jeg, at et eftertænksomt og kritisk ståsted er meget effektivt, men jeg mener ikke, at man skal sige: "Nu overgiver skolen sig og fylder sig med massemedier, lige som vi overgiver os for øjeblikket og fylder os med datalogi, før vi ved, hvem det er, som skal nyde godt af det - det er jo kapitalen igen, ikke?"

FM: "Vi er enige omkring den dataundervisning, som den drives i dag, men jeg foreslår ikke, at man bare skal fylde skolen med massemedier. Jeg siger, at man skal lære eleverne at læse massemedierne på nøjagtig samme måde, som de læser litteraturen, og de skal lære at producere i forhold til massemedierne på nøjagtig samme måde som man lærer dem at producere med skrivemaskine og papir og blyant".

TN: "Er det ikke stort set det, der står i Dansk 84".

FM: "Nej, det gør der ikke, for de ambitionskrav, der er på medieområdet, er meget, meget lavere end på det skriftlige område".

BT: "Kunne man i 1984 have gjort det, som du kræver, Frands".

FM: "Man kunne ikke have fået det realiseret som undervisning, men der har vi et af høne-æg problemerne, at nu bliver Dansk 84 - i det omfang, den bliver brugt - brugt til at danne normer for, hvordan efteruddannelsen skal rilrettelægges, og hvordan forlagene skal udgive deres faglitteratur.

Skal vi have denne her snebold til at rulle, skal man have videreuddannet lærerne. De kan det ikke i dag, og når de ikke kan det, er det også fordi forskningen er for dårlig og ikke er omfattende nok, og når forskningen ikke er omfattende nok, er det bl.a. fordi der ikke er brug for den i skolerne. Og sådan bider det hele sig selv i halen, og skal man finde det sted, hvor det starter, så starter det altså med den slags publikationer som Dansk 84.

Det vil jo tage 10-20 år at få gennemført at børn for alvor får lært noget om massemedier. Jeg kunne godt ønske mig, at det gik lidt hurtigere, for uden for skolen går det hurtigt, og den undervisningsminister, som ikke kan lide ordet massemedier - det står i fy-ordbogen - han går ind for, at der skal graves et hybridnet ned, at der skal åbnes fuldstændig op for alle kommunikationssatellitterne, og at al amerikansk medieimperialisme skal køres ned over hovedet på hver lille dansker. Men han vil ikke samtidig gå ind og støtte, at de lærer noget om det...!".

TB: "Jeg synes, at der med Dansk 84 er lukket op for danskundervisningen på en måde så det også vil animere forskere og forlag til at gøre noget ved det - og så rul-snebolden givetvis, men det er jo også et spørgsmål, om man vil drukne faget, og jeg synes, at du vil have snebolden til at rulle ind og begrave noget af det, som er fuldstændig uundværligt. Jeg mener ikke, at der er noget som helst nostalgisk i vores dannelsesdefinition eller vores fastholden ved tekstarbejdet som det vigtigste og dermed også ved litteraturen for at holde fast i det som fag. I skolen kan man skabe nogle modforestillinger til den kolossalt anmassende billed- og musikverden. Litteraturen er ikke en 'fin' ting, som er forbeholdt de få og udvalgte, men noget som vil kunne interessere en hel masse mennesker og også være en slags modstykke, der appellerer til deres personlige verden, som de kan bruge over for den der massive påvirkning, men spørgsmålet er, hvor balancepunktet er, og hvad skolen skal i den sammenhæng.

Jeg er lidt nervøs ved hele kvantiteten som du også er bange for, men jeg må spørge om vi virkelig skal kopiere det omgivende samfund i den grad i skolen, at vi kvantitativt skal bruge lige så meget tid på det, som de laver efter klokken to?".

FM: "Jeg snakker ikke om, at man skal kopiere det, jeg snakker bl.a. om, at de i skolen skal kunne lære at udtrykke sig ved hjælp af medier, fordi medierne selv er lukkede verdener. Nu kommer der nogle nye muligheder så det bliver lettere at komme ind og lave radio og fjernsyn for almindelige mennesker, og så skal man altså lære det i skolen, for ellers kan man det ikke. I 50'erne og 60'erne har Danmarks Radio kørt en slags pædagogik for danskere, fordi der kun har været den her ene kanal. Man sagde: 'Nu har vi aftenprogrammet, først skal I have lidt seriøs information, og så skal I have lidt halvkultur eller lidt billedkunst eller sådan noget lignende, og så

kommer der lidt sjov underholdning lidt senere'. Så fik man sluset danskerne til at se på sådan lidt halvkulturelle og oplysende ting og sager, og det var ganske udmærket. Men den situation er jo væk i det øjeblik, du har mange kanaler ved siden af hinanden. Det vil være muligt for den enkelte person at lave 'slalom' igennem programsystemet og simpelthen sidde og kigge på samme genre hele tiden, eller der kommer måske ligefrem endimensionale kanaler, som kun er musikvideoer eller sportsudsendelser, som kun er film eller andet. Og derfor er det nødvendigt, at den der pædagogiske funktion, som DR har kørt på befolkningens vegne, nu ligger inde i den enkelte person, at de selv lærer at vurdere, graduere og forholde sig kritisk og selv stille krav til medierne - ligesom vi prøver at lære dem at forholde sig til litteraturen".

FM: "Man kan sige, at det som adskiller massemedier fra bøger er, at bøger har en værkkarakter, en afsluttethed, som har sin egen begyndelse og sin egen slutning - sin egen lille verden, mens det er karakteristisk for massemedierne, at de ikke har den der værkkarakter, ikke? - det er et supermarked, det er serier...som så at sige aldrig starter og aldrig slutter".

TB: "Opfatter folk alligevel ikke mange af disse film som afsluttede?"

FM: "Så er der en del film, som er den der mellemform - for film er jo egentlig produceret uden for fjernsynet, men går ind som et led i en flade i fjernsynet".

TB: "Video er jo stort set afsluttede..."

FM: "Ja, men det er jo også film..." "Det at de ikke har værkkarakter, skaber nogle specielle analyseproblemer - de bliver svære at analysere - det er svært at gestalte den verden, de bygger op, fordi man aldrig får det hele

med, man kan aldrig læse alle numre af Ekstrabladet, vel?
...hvis man nu altså skulle skrive om Ekstrabladet"

TB: "Men tekstverdenen er jo også utrolig uoverskuelig -
der er et antal navne, og børn opfatter jo i almindelig-
hed ikke forfatterskaber...de aner ikke hvem der har skre-
vet bøgerne...er det ikke det samme?"

FM: "Nej, for der er en væsentlig forskel omkring nogle
- men ikke alle - massemedier - at de i virkeligheden ikke
er karakteriserede ved at have den der start og slutning,
og det vil sige, at når man skal fortolke dem, får man en
meget stor vanskelighed modsat værket, som har sine egne
love, som vi kan fra tekstanalysen".

*BT: "Ja, men du siger jo netop, at du gerne vil have det
ind i tekstanalysen?"*

FM: "Ja, men jeg mener, at der er en masse tekstanalytiske
træk, man kan bruge over for massemedierne, men jeg siger
blot, at det er problemet ved at bruge mange af dem, at
massemedierne ikke har helt den der lukkede struktur, som
f.eks. skønlitteraturen har".

FM: "Medierne er jo kun interessante i det omfang, de har
et indhold, - at de siger noget om livet og påvirker men-
neskene. At der så også er en masse teknik ved dem og øko-
nomi ved dem, er noget vi må tage med i det omfang, det
påvirker indholdet, men det er stadigvæk indholdet og bru-
gerne, som er det interessante. Det er også det, der er
det interessante ved litteraturen, og det er derfor, at
det BURDE være dansklæreren, der er den naturlige til at
gå ind i det her.

Hvis man ser verdenshistorisk på det - så er det en lidt
enestående situation, vi har i Danmark, at massekommunika-
tion har så kraftig binding til modersmålsfaget her, og

det hænger sammen med, at vi har en humanistisk massekommunikationsforskning, som findes meget få steder i den øvrige del af verden. Alle andre steder er den som regel samfundsvidenskabelig eller psykologisk. Og det betyder så også, at det er en anden funktion ved medierne, der spiller en stor rolle - det er først og fremmest deres politiske rolle i det politiske system og deres økonomiske forhold, men det er alltsammen noget, som har spillet en mindre rolle i den danske tradition. Og jeg synes, at det er en stærk tradition vi har her, som vi kan holde op. Så er det også et spørgsmål, om lærerne vil det, og nu kommer vi til realiteterne. Om dansklærerne egentlig vil det, og der må jeg sige, at de erfaringer, jeg har efterhånden ved at have holdt mange foredrag og efteruddannelseskurser er, at der er en forholdsvis lille gruppe, der gerne vil det. Det er gymnasiet jeg snakker om. Folkeskolen kender jeg ikke nær så godt. Hvis man ser det i forhold til gymnasiet, tror jeg, at massekommunikation som seriøs beskæftigelse ikke har nogen store chancer, fordi hovedparten af gymnasielærerne ikke kan lide massemedierne. De bruger massemedierne som afskrækkende eksempler en gang imellem, når de gennemgår en kommunikationsmodel eller laver analyse af en trivialnovelle eller sådan noget lignende. Og når de snakker lidt om påvirkning, så tager de et kvarter fra en TV-avis. De er blevet dansklærere, fordi de meget bedre kan lide at læse litteratur, og det er udmærket at blive det, men det skaber altså nogle vanskeligheder. Og det kan så være grunden til, at jeg selv kan ende med at sige: Vi må have et regulært mediefag, for ellers lærer børnene det ikke".

BT: "Hvordan forestiller du dig et mediefag - integreret i forskellige fag? eller som et rent mediefag? Kunne man forestille sig en overgang til mediefag, hvor man havde en integration i de forskellige fag?"

FM: "Ja, men problemet er, hvilken lærer er det, der skal stå med det. Hvis det stadig er dansklæreren, så er du

ikke kommet længere. Hvis man nu tager gymnasiet - problemet ville der være hovedparten af dansklærerne. Det ville være et problem at sætte dem til at undervise i det".

BT: "Ser du ikke en fare i, at man - såfremt man laver et rent mediefag - laver det til et rent instrumentelt fag - et færdighedsfag?"

FM: "Det ved jeg ikke. Netop fordi vi har den der humanistiske massekommunikationstradition i Danmark, hvor det ikke er det tekniske eller det instrumentelle ved medierne, men hvor det er mediernes indhold, som er det centrale, så er jeg ikke så nervøs, som hvis jeg skulle have lavet det her fag i England eller i USA eller andre lande, hvor den mere samfundsvidenskabelige tradition er så hård. Den er ikke særlig stærk i Danmark".

BT: "Jeg forestiller mig, at man om nogle år har en model, hvor man har et medieværksted på enhver skole - og ind imellem lærer man - og vedligeholder det - at producere - og så skal det være obligatorisk i de forskellige fag. I historie/samtidsorientering skal man undervise i mediernes historie og i institutionsanalyse - i dansk skal det ind som analyse og produktion, og man skal i formning behandle de æstetiske aspekter. Hvad mener I om det?"

FM: "Jo, dels skal man lære det som et redskab, men man skal altså også lære at der er nogle særlige principper, når man formulerer et verdensbillede ved hjælp af billeder....og der er en særlig æstetik og en særlig historie".

BT: "Det er jo det, jeg mener, men du mener altså, at den model, jeg taler om, er for løs?"

FM: "Ja, jeg er lidt bange for det - at det måske netop kan blive for redskabsorienteret".

TB: "Ja, selvfølgelig må man have nogle ankerlærere, men man skal jo også passe på det der med, at hvis man laver det kan de andre sige: pyh ha, så slap vi...".

Dannelse - danskhed - 68.

BT: "Børns livssituation er en del anderledes end for nogle år siden. De søger bl.a. gennem medierne nogle orienteringsmønstre, som de voksne åbenbart ikke er i stand til at give dem. Og de mønstre bliver nok hængende i bevidstheden. De ting, som ikke på det eksplicitte plan huskes, er måske netop på det ubevidste plan de orienteringsmønstre, som præsenteres bl.a. i TV-serierne - om hvordan man lever som voksen etc. Er det ikke et vigtigt argument for nødvendigheden af medieundervisning?"

TB: "Jo, og det hører til hele den side, som er beskrevet under oplevelse - det er vigtigt, at noget bliver til oplevelse, og det gør det jo i og for sig kun gennem en form for forarbejdning af det, så man kombinerer noget rent emotionelt med noget analytisk eller forstandsmæssigt.

Det må være en vigtig forpligtelse for skolen og for danskfaget at skabe et antal værdioplevelser af den art, som er gennemarbejdede, og som den enkelte kan sætte sig i relation til. Det var nemmere, da vi havde en katekismus eller et dannelsespensum, som sad fast. Da man læste Falkenstjerne i gymnasiet, da vidste man, hvad der var ordentlig litteratur. Sådanne normer er der jo ikke mere, nu laver man undervisningsprogrammer og skaber situationer, og det kan være farligt nok, hvis de er for flygtige og ligner hverdagen for meget.

Skolen og det fag, som kalder sig humanistisk, må have en forpligtelse til at gennemarbejde nogle oplevelser, og i den sidste ende kan jeg så være ligeglad med om det er en litterær eller en billedmæssig oplevelse - men det skal i

hvert fald være en sproglig bearbejdning".

FM: "Det der med dannelsesdefinitionen - som I starter med i Dansk 84, har jeg for så vidt ikke noget at indvende imod. Den er meget parallel til det, jeg selv ville sige - især understregningerne af det der med at fastholde, at eleverne skal lære at forundre sig over for hvad de ser - at de skal kunne dreje de kendte ting og lære nye ting at kende - de skal lære at forholde sig forundrende til de ting, der omgiver dem og ikke tage noget for selvfølge- ligt - lære at se hvor mærkeligt det egentlig er, at tingene er, som de er for derved at få en slags dialog med tingene".

TB: "Der er medierne farlige, fordi de gør en blasert".

FM: "Og just fordi de er så farlige er det vigtigt at tage dem op..."

TB: "Det er jo sådan set interessant, at vi i dag er enige om, at skolen er noget, der har med opdragelse, med dannelse, med moral at gøre - de skal lære at finde sig selv. Det taler altså for, at der er noget, der hedder dansk, der er noget der hedder historie - det skal ikke hedde orientering. Man kan mene forskelligt med dannelse, men jeg synes, at det er interessant at lægge mærke til, at det ikke drejer sig så meget om uddannelse eller om om- dannelse, men om dannelse, d.v.s. at blive noget selv i forhold til verden, så man kan have med den at gøre på en kritisk og bevidst måde".

FM: "Det er da det, der lå i hele 68-oprøret, så det er da ikke så mærkeligt, at vi i dag også kan sidde og sige det. Det som jeg en gang imellem kan blive lidt overras- ket over er det som f.eks. de har skrevet, som nu har udarbejdet 'de humanistiske fag i gymnasiet', som om det ikke var det, der lå i det oprør man lavede på universi-

terne. Det var jo det det hele handlede om, for pokker...".

TB: "Det hænger jo lidt sammen med, at ordet 'dannelse' altid er lidt af en joker - det betyder ét, når det bruges i 1970 i Århus og noget andet når det bruges i 1984 i København".

FM: "Ja, det er nok rigtigt nok. Det drejer sig om værdier...Jeg vil indrømme, at det var det, 68 handlede om".

TB: "Jeg synes at man skal forstå 68, og det synes jeg også at I selv skal gøre frem for at være så forhåbende på at flygte fra det som så mange af generationen har været".

FM: "JEG flygter ikke fra 68 - jeg sidder åbent og beken-der mig til de traditioner, der er knyttet dertil".

TB: "Når man er ældre end 68-generationen tænker man: men der skete jo mange spændende ting, selv om nogle af dem også var fjollede, men nu er de på vild flugt fra det...".

FM: "Det er der nogle der er - vi er nogle stykker, der ikke er det. Det er jo også det, der oprindeligt ligger bag den særlige humanistiske danske tradition. Det var jo simpelthen udgangspunktet den gang, at det var dog for galt med de her ting med hensyn til kulturtradition og med hensyn til demokratitraditioner. Det var for at lave om på det, at man begyndte at gå ind og arbejde med massemedier. Det var ikke, fordi de i sig selv teknisk set var spændende - det var ud fra, at der var et verdenssyn i dem - der var nogle bestemte livsholdninger, som man var utilfreds med eller som man gerne ville gå i clinch med".

BT: "*I øjeblikket spørger der vel også nogle sager som kulturel identitet i forhold til de multinationale mediekoncerner etc.?"*

FM: "Jo, det ligger og spøger nu, men så får vi jo fat i noget meget farligt. Hvad er det nemlig for en danskhed, som man nu synes, at man skal forsvare og som ligger bag mange initiativer? Hvad er det egentlig indholdsmæssigt? - hvordan kan det bestemmes? Hvad er det man er så bange for skal gå tabt overfor de der multinationale koncerner? - Det er en ret god diskussion at prøve at få rejst, men den er lidt svær at føre igennem".

TB: "Apropos - jeg fastholdt idéen, da faget stadig hedder dansk, at vi udenpå Dansk 84 skulle anbringe et stort, fint dannebrog....".

FM: "Ja, ja - desværre kan det jo tages af - og så er den kongeblå indenunder!"

BT: "Til allersidst vil jeg spørge dig, Torben:... Der er stadig kortere intervaller mellem undervisningsvejledningerne. I 1960 den blå betænkning. 16 år senere Dansk 76 og 8 år senere Dansk 84. Hvis det er tendensen må vi vel regne med at få en ny undervisningsvejledning i 1988. Vil den i givet fald indeholde en masse om informationssamfundet, medieteknologi og massekommunikationsundervisning?"

TB: "Det er jo ikke utænkeligt, at der kommer en ny i betragtning af hvor hurtigt alt går - og i betragtning af disse accellererende kurver man ser i alle sammenhænge. Det vil formentlig primært afhænge af en politisk konstellation. Hvis en anden regering er blevet irriteret over det her og over, at de ikke har haft nogen indflydelse i større grad, så kan man godt forestille sig, at de nedsætter et udvalg, der laver en revision af det.

På den anden side tror jeg ikke, at den vil blive fundamentalt forskellig, for den er et forsøg på at samle den bedste debat og de bedste og de bærende synspunkter fra de senere år og kritikken af Dansk 76. Den er ikke et personligt flip fra en gruppe eller en minister, selv om det var en bestil-

ling fra en borgerlig regering. Den er et forsøg på at komme en aktuel situation i møde så relativt åbent, at det vi har talt om ligger fuldstændig inden for mulighedernes grænse. Jeg har da en tro på, at den er nogenlunde holdbar. Det må man vel også tro, når man har lavet den og støttet sig til en række kyndige folk".

FM: "Man kan vel diskutere i forhold til den konkrete undervisning i den enkelte klasse, hvor stor en rolle Dansk 84 spiller, men den har den anden rolle, som vi var inde på tidligere med efteruddannelseskurserne og med udgivelserne. På de punkter slår den igennem. Og det, som i øvrigt også vil blive ret afgørende er på længere sigt, er hvilke eksamensopgaver man vil begynde at stille efter den. Det styrer undervisningen kolossalt, det har man jo også eksempler på med Dansk 76. Det er uheldigt, hvis man skifter dem ud for tit. Man kan jo endda ligefrem sige, at Dansk 76 fik ikke lov til at virke længe nok. Der er faktisk ikke kommet et eneste hold hele vejen igennem v.h.a. Dansk 76. Der er ikke nogen, der er startet i 1. klasse og gået ud af 10. klasse med Dansk 76, inden den blev afløst af Dansk 84".

BT: "De grundlæggende færdigheder indenfor danskfaget er - ifølge Dansk 84 - "at lytte, at tale, at læse, at se og at skrive". Hvis man leger med tanken om, at færdighederne i en fremtidig vejledning skulle sidestilles parvis, skulle der stå: "at lytte, at tale, at læse, at skrive, at se og at bruge billeder". Kunne man forestille sig det?"

FM: "'at vise billeder' - vi mangler et ord for det, der svarer til 'at skrive'".

BT: "Det er det jeg mener - 'at producere' eller 'at bruge billeder'".

FM: "Parallelt til 'at læse' har vi 'at se'".

TB: "Når ikke en gang sproget kan præstere et udtryk, er det jo lidt meget forlangt, at vi skal".

FM: "Man kunne kalde det 'at vise billeder'".

BT: "Ikke kun 'at vise' - du mener jo også den produktive side...".

FM: "Ja, 'at vise med billeder' - 'at se' er den receptive side - 'at vise for andre', mener jeg".

TB: "Vi er altså ikke kommet længere, end at der ikke er et slagkraftigt ord for det - det siger jo også noget om den status, det har i sproget".

FM: "Helt rigtigt - men vi er jo - for nu at tage de helt store vinger på - ved at vende et stort blad i kulturens bog i øjeblikket - vi ER på vej fra et samfund med trykte medier over til billedmedierne. - Tilsvarende kunne man sige, at i midten af 1800-tallet bevægede man sig fra et mundtligt domineret samfund til et skriftligt domineret samfund. Der var nogle, der havde skrevet før, men hovedparten gjorde det ikke, og nu er det altså en tilsvarende situation, og hovedparten har fået deres informationer via de trykte medier i ca. 100 år, og nu er det ved at vende. Nu bliver det de elektroniske medier, herunder først og fremmest billedmedierne".

TB: "Men det er IKKE en totalændring - jeg mener, at det er vigtigt at holde fast i det. Det er sproget, der er overbegrebet. Sproget er trods alt bundet til talen, skriften er det næste led, og så kommer det tredje led..."

FM: "Tja.."

"Jeg vil gerne afslutningsvis sige: de SKAL lære at læse litteratur og producere skriftligt, men de skal også lære at forholde sig til massemedierne".

TB: "Men så sidestiller du - jeg vil prioritere - det er nødvendigt at prioritere i det fag - det er og bliver en del - det kan aldrig blive hoveddelen".

FM: "Må jeg også stille dig et andet omvendt spørgsmål: "Hvad er det, der er så utrolig godt ved de trykte medier?"

TB: "At de reproducerer det sprog, vi taler".

FM: "Men det gør de jo ikke engang".

TB: "Det gør de da tilnærmelsesvis".

FM: "Ja men kun tilnærmelsesvis".

TB: "Nå ja, men i langt højere grad end billederne".

FM: "Men billederne kan jo noget andet".

TB: "Så har du jo også prioriteringen".

FM: "Billederne har nogle fordele og ulemper, som vi ved meget lidt om, fordi der er meget få, der går ind og analyserer ordentligt, hvad er det, de trykte medier kan som trykte medier, og hvad er det, billedmedierne kan".

TB: "Du går udenom den nødvendige prioritering... så kunne man lige så godt sige, at det er lige så vigtigt at se fjernsyn som at elske, for det fylder sgu mere.... Du kan jo ikke komme bort fra, at danskfagets hovedelementer er det danske sprog".

FM: "Så lad os tage det på en anden måde: Jeg er da ligeglad hvilket fag det ligger i - det er hele skolens forpligtelse at lære børnene de her ting, så vil du som danskmand sige, at der er ikke plads til det i dansk - altså må vi smide det ud af danskfaget. Så siger jeg: Så er det også i orden, så lader

vi det gå ud af danskfaget - så skal det altså bare være et andet sted!".

TB: "Det ligger vist nogenlunde klart, hvor langt vi er enige og uenige...."

Referencer:

Torben Brostrøm: "Læseplan og litteratur i folkeskolen"
Kronik i "Information" den 14.9. 1983.

Frands Mortensen: "Skolen for livet eller litterær nostalgi"
Kronik i "Information" den 11.10.1983.

Dansk 84 - Undervisningsvejledning for Folkeskolen.
(Undervisningsministeriet 1984)

Jelved, Marianne og Anne-Marie Søderberg (red.): "Det er dansk" - Læseplan og hverdag - Dansklærerforeningen 1984.

"De humanistiske fag i gymnasiet" - Rapport fra en arbejdsgruppe. (Undervisningsministeriet 1985).

Birgitte Tufte er kandidatstipendiat ved Danmarks Lærerhøj-skole.

Medieundervisningen i ungdoms- og voksenuddannelserne

Af Else Fabricius Jensen

I det følgende har jeg nogenlunde systematisk forsøgt at beskrive medieundervisningens indhold, omfang og vilkår i den del af uddannelsessystemet, som ligger ud over folkeskolen. Oversigten bygger på et materiale, som blev indsamlet af en arbejdsgruppe nedsat af SMID i forbindelse med mediekommisionens behandling af uddannelsesspørgsmål.

I oversigten behandles dels de formelle bestemmelser i form af bekendtgørelser, undervisningsvejledninger m.v. for de enkelte uddannelser med henblik på at beskrive hvor der åbnes mulighed for at undervise i massekommunikationsemner og dels hvilke krav der stilles til undervisningens indhold og omfang, og desuden redegøres for, hvilke faktorer, der i praksis virker bremsende for et mere systematisk og kvalificeret arbejde med massemedier, såvel analytisk som praktisk/kreativt.

Gymnasieskolen

Ifølge ministeriets bekendtgørelse findes der formelt mulighed for undervisning i massemedier (trykte og visuelle) indenfor fagene dansk, historie og samfundskundskab, samfundsfag (grendelingsfag) og desuden i valgfagene musik og formning.